

Mensklighetens och individens utveckling : populär föreläsning

Forssberg, Edvard August,

81 A Br.

National Library
of Sweden

FORSSBERG, E. A.

Menckligheters och individens
utveckling

Hitt Sv
(Bw)
o

Förhöring
1896

FORSSBERG, E.A.
1896

Vitt. Sv.
(B.)
(a)

MENSKLIGHETENS

OCH

INDIVIDENS UTVECKLING

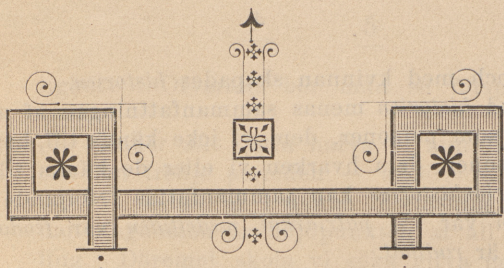
POPULÄR FÖRELÄSNING

TRYCKT PÅ BESTÄLLNING

JÖNKÖPING
Tidningsaktiebolaget Smålands Tryckeri
1896

Menniskans tillvaro kan utan allt för mycken djärfhet anses vara bevisad. Tillvaron är en egenskap som skiljer oss från *den stora sjöormen, gaturenhållningen* och *likheten inför lagen*.

Hvad menar man med begreppet *menniska*? — Jo. Menniskan är ett slags mellanlänk mellan englar och apor. Hon är begåfvad med varmt blod och föder lefvande ungar. Härifrån undantagas dock *recensenter, kirurger* och *tvättkäringar*, som äro kallblodiga, samt *riksdagsmän* och *lyriska poeter*, hvilkas foster vanligen äro dödfödda.

Mellan människan och djuren finnas åtskilliga öfvergångsstadier, såsom *syhästar, syndabockar* och *skolrättor*. Närmare djurens ståndpunkt stå *svinhundar* och den ytterst sällsynt förekommande varietet *lushundar*.

Om vi blicka tillbaka till början, varseblifva vi — *ingenting*. Deraf skapade Gud verlden. Sedan kom turen till Adam.

Som Gud fader fann att Adam hade särdeles tråkigt i oskyldighetens tillstånd, så skapade han kvinnan, och då var det naturligtvis *genast* slut med oskyldigheten.

I och med kvinnan skapades *historien*.

Med *historien* menas sammanfattningen af alla de lögner, som personer, dem vi icke känna till, hopdikta om personer, dem hvarken vi eller de känna till.

Verldshistorien kan sammanfattas i följande drag: *fortiden* var — *patriarkal*, *medeltiden* var *feodal* och *nutiden* är *radikal*.

Detta om *menschlighetens* utveckling, återstår *individens*.

Afvelsen är en akt af kommunicerande kärlek, hvar-igenom efterkommande se sig föranledda att komma till.

Födelsen är ett korollarium till *afvelsen*.

Om uppkomsten af våra själar äro meningarne mycket delade. Den mest praktiska uppfattningen är, att vår Herre har själar på lager och att de sedan stoppas in i barnungarna som gryn i korf eller »ankor» i Dagens Nyheter.

Under den spädhare perioden äro vi för öfrigt smärre och oskyldigare än sedermera, lefva på mjölk-diet och förblanda i älsklig naivitet vårt linne med vissa porslinskärl.

Jag öfvergår härifrån till det andra utvecklingsstadiet, d. v. s. *skolären*.

Med *skola* menas ett ställe, där man i harmonisk omvexling erhåller underbyggnad och risbastu. Här till medverka s. k. *magistrar*, klassiska personligheter med glasögon på näsan och — pappersgubbar på ryggen; vecka hjärtan men hårda näfvar.

Ack, hvilka ljufva minnen från den tiden! Tänk, när jag gjorde den viktiga upptäckten, att skillnaden emellan de franska regelbundna och oregelbundna verben var *den*, att man vid de senare fick mera smörj. — Hvilken lycka för hela mitt senare finanssystem har jag icke hemtat ur subtraktionsregeln: »4 från 3 går icke — då måste jag låna!» Hvad jag väl minnes lektor Eltblads sublimes uppfattning af naturens hem-

lighet: »Öfverallt bör man se fotspåren efter Guds hand.»

Under allt detta hafva vi hunnit upp och närmat oss den tredje perioden — *ungdomen*.

Vi ämna ej i denna föreläsning gå vidare, emedan ungdomen är höjdpunkten af all mensklig utveckling. Däremot skola vi söka gifva en bild af menniskans blomstringsålder genom att skildra dess *sträfvanden, idealer och passioner*.

Ynglingens ädlaste sträfvande är att fylla sitt kall. Alla hafva vi olika mål att söka uppnå. En sträfvar mot luften — han blir *poet* eller *bankdirektör*; en annan mot vattnet — han blir *sjöman* eller *vinhandlare*; en tredje mot elden — han blir *brandsoldat, prest* eller *krögare*.

Vi skola nu för fullständighetens skull definiera några yrken:

En *prest* är en sådan person, som vid högtidliga tillfällen vikarierar i vår Herres ställe. Man påstår att presterna icke äro besjälade med Guds ande — men ett skamligare förtal låter väl knappast tänka sig, ty då Guds ande lär vara allestädes närvarande, så finnes den naturligtvis också hos presterna.

Militärståndet är ett särdeles treffligt och oskadligt yrke. (Se vidare under rubriken: »Fruentimmer».)

Att vara *snobb* är också en uppgift. En snobb är den eleganta förintelsen af mensklighetens ljufvaste illusioner. I hans trånga hjerna spelar egenkärleken samma roll som hyreslistan i Stockholm; den blir större ju flera tomma rum det finnes.

Vi komma nu till ynglingens idealer: *sanningen, friheten och vänskapen*.

Om man gäfve alla dygder deras rätta plats så finnes muuterheten i matsalen, höfligheten i salongen och sanningen i sängkammaren. Sanningen är lika evig som »den vandrande juden», men också lika hus-

vill som den. Man ljuger alltid inför det »täcka könet» — dock får man göra ett undantag med rakflickorna, ty hvem talar icke sanning med knifven på strupen?

Sanningen är en härlig blomma; *skvaller* en dekokt derpå, utspädd af gamla käringar med cikoriakaffe.

Friheten uppfattas af hvar och en på olika sätt. Friheten är ett barn af ordningen. — Schiller säger att ordningen är himmelens dotter. — Polismästaren är ordningens man! Alltså är polismästaren måg till himmelen och styffar till friheten — hvilket skulle bevisas!

Vänskapen är ofta nog en dagslända, som födes vid en *brorskål* och dör vid ett ficklån. Man bör alltid göra sin nästa lika godt som sig själf — såvida man icke själf ämnar ta in blåsyra.

Ungdomens passioner äro: *poesi*, *nöjen* och *kärlek*.

»Att vara kär och skrifva vers», säger en stor författare, »äro barnsjukdomar». — Våra poeter hafva ofta slutat olyckligt. *Lidner* dog i elände, *Herman Bjursten* afhände sig lifvet och *Tammelin* — blef prisbelönt af Svenska akademien.

Ynglingens vanligaste förströelser äro *teatrar*, *balter* och *ungkarlsfester*. Vid det första vill jag icke längre uppehålla mig. Jag vill endast påpeka att på de smärre teatrarne och vid landsortsteatern gifvas ofta *goda stycken* som spelas *illa* — innehållet är bra men formen dålig. Härifrån undantages dock Wasateatern, der »formerna» alltid äro utmärkta.

En *bal* är en tillställning, där man under sprittningar söker dölja sina känslor. — Der betraktas vi manfolk som i en Camera Obscura — fötterna sättas högst och hufvudet lägst. Om man tar och blandar ihop söndertrasade klädningar och krossade hjärtan — tomma hufvuden och fylliga former — smultronglace,

stearinfläckar, koketteri och nattsöl, så får man en temligen tydlig föreställning om detta slags nöje.

En *ungkarlsfest* eller "*zwüch*" är den ovanliga förstörelselustans absoluta och nattliga utrotande af alla handa öfverflödsartiklar, såsom punsch, cigarrer, bilnervatten och festtal. En *zwüch* är det enda kända medlet att hos ungdomen väcka afsmak för starka drycker.

Som exempel på öfverdrifven nykterhet vill jag anföra grosshandlaren *C. O. Berg*, som till och med spädde ut sitt dricksvatten.

Som exempel på öfverdrift i fylleriväg må anföras: *dillepatienter* och stadsfullmäktige.

Vi komma nu till den ädlaste af lifvets njutningar, *kärleken*. Hur förklarar man kärleken? Mången skall svara: »I frack och hvit halsduk!» — För att emellertid rätt kunna uppfatta kärleken, måste vi först skärskåda kvinnan.

Kvinnan är en personifikation af mannens oförmåga att ensam fortplanta sig själf. Kvinnan är en *ängel*, därför att vi höja henne till skyarne. Också stiftades äktenskapet i himlen, men så är man efteråt ofta nog liksom »fallen från skyarne».

Naturforskaren påstår, att kvinnan (den ogifta nämligen) före 25 år benämnes »flicka», samt är klädd i löshår och tillbedjare. Derefter mister hon begge delarne, får gift-tänder samt kallas »tante». — Detta fortgår till 50 års ålder, då hon antingen dör eller — går i kyrkan.

En bra kvinna liknar en god monark, deri att begge hafva yppiga länder; olikheten är den, att monarken ej gärna vill uppskörta sina undersåtar, — hvilket däremot kvinnan gerna gör.

En menar att kärlek är detsamma, som att stå i gathörnen och lura om aftnarne; att föra hemliga un-

derhandlingar med barnhusdirektionen och mottaga bref af ungefärligen detta innehåll:

»Snele ven!

Vi kuna trefa hvarandra i qvel klåkan 9. Regnar det klåkan 9, kåmer jag 7».

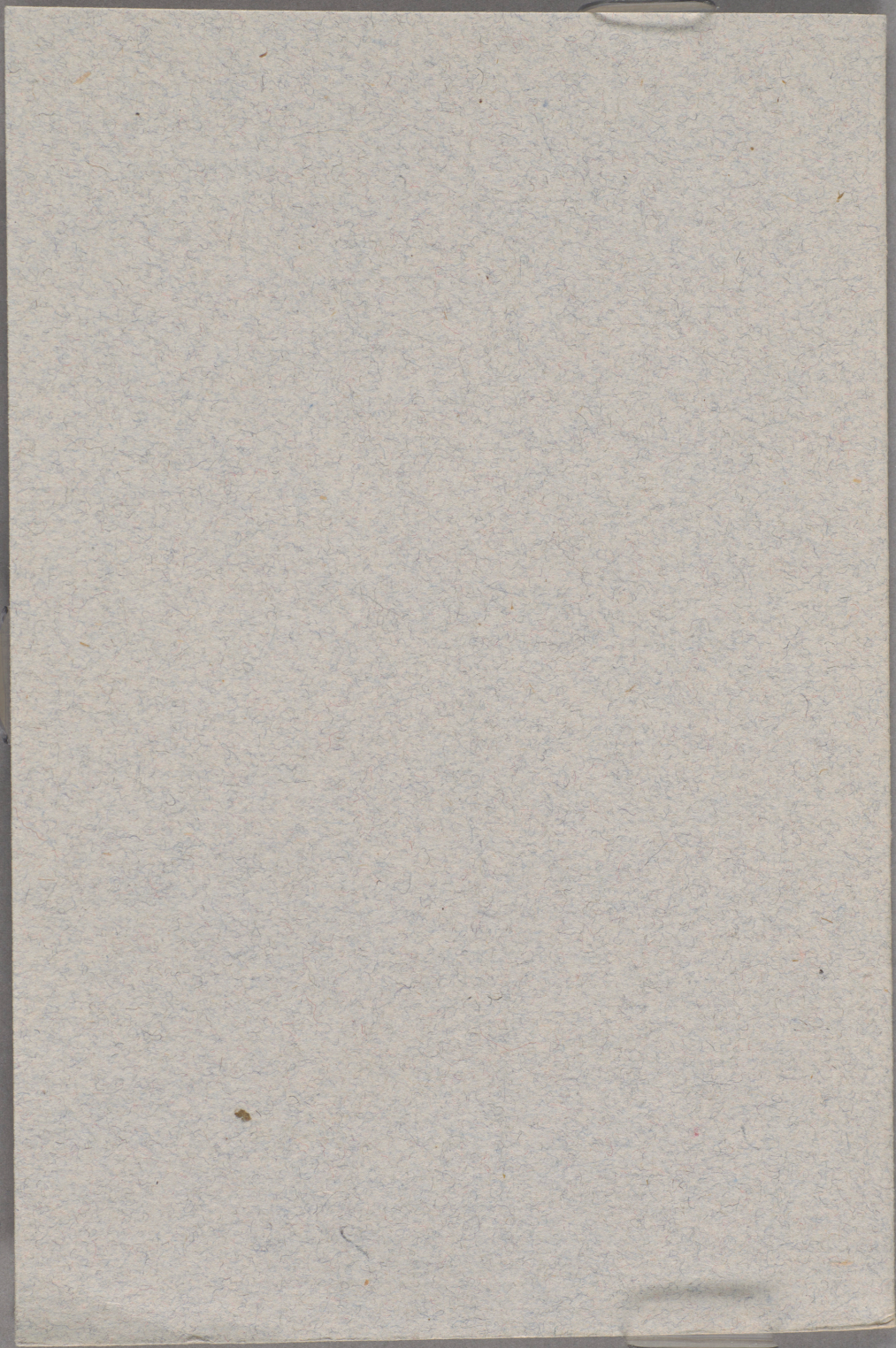
En annan anser att kärleken är de båda könens *aning* om, att försynen skapat dem olika. Denna aning öfvergången till visshet kallas *äktenskap*.

Kärleken är en känsla, som närmast påminner om magsyra, och att hjärtat står i närmare förhållande till magen är otvifvelaktigt, t. ex. om man säger: »har du hjärta till det?» — menar man ej något annat än: »har du mage till det?»

Man kan betrakta kärleken som en jakobsstege till himlen, äktenskapet likaså. Men på den ena går man *upp*, på den andra *ned*; kärleken är ett *rus*; äktenskapet dess *kopparslagare*.

Jag måste nu avsluta min föreläsning, emedan det är tydligt och klart, att när man hunnit till något så inveckladt som äktenskapet, någon vidare utveckling ej kan komma i fråga.

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

